

*Н. Гавриленко,
студентка,
О. Михайлова,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІКТ

Сучасна освіта орієнтується не лише на передачу знань, але й на розвиток навичок, необхідних для успішної адаптації у суспільстві ХХІ століття. Критичне мислення є однією з ключових компетенцій, яка допомагає аналізувати інформацію, ухвалювати обґрунтовані рішення та формувати самостійні судження. В умовах швидкого розвитку цифрових технологій важливо використовувати їх як інструменти для вдосконалення освітнього процесу, особливо на уроках англійської мови у початкових класах, де формуються базові навички мовлення і мислення.

Сучасні умови життя вимагають трансформації способів мислення, поведінки та світосприйняття сучасних людей. У наш час нескінченний потік різноманітної інформації є настільки потужним, що у житті людей з'явилося і надійно закріпилося нове поняття - «інформаційний стрес». Це реакція організму на великий об'єм новин, фактів, знань тощо, який з кожним роком тільки збільшується. До прикладу, кількість інформації, яку отримує сучасна людина, значно перевищує ту, яку отримувала людина у ХІХ столітті, що зумовлено тим, що у наші дні людина має доступ до інтернету, де мільярди веб-сайтів, соціальні медіа, онлайн-курси та інші джерела інформації доступні в будь-який момент, а в ХІХ ст. інформація передавалася повільно, переважно через друковані видання або листування. Але, відомим є той факт, що відсоток корисної інформації в Інтернеті складає близько 35 %. З огляду на це, важливою вимогою цифрового світу є забезпечення сучасного покоління дітей необхідними інструментами для роботи з великим масивом інформації. Одним із таких інструментів є критичне мислення.

У витоків проблеми критичного мислення стояли такі видатні вчені як Б. Блум, Л. Бренер, Дж. Дьюї, М. Коул та інші. Упродовж останніх десятиліть проблема розвитку критичного мислення перебуває в центрі уваги зарубіжних і вітчизняних учених та педагогів, а саме: Дж. Брунера, Д. Клустера, М. Лімпана, Д. Макінстера, С. Метьюз, Р. Пауля, Ж. Піаже, Л. Халперна. Останнім часом з'явилося чимало праць українських учених з проблеми формування критичного мислення учнів. Дослідженню цього питання приділяють значну увагу Т. Воропай, Д. Десятов, О. Пометун, Л. Телецька.

У Державному стандарті початкової освіти визначено 9 освітніх галузей. Для кожної з них сформульовано мету та загальні результати навчання здобувачів освіти.

Метою мовно-літературної освітньої галузі, яка включає в себе й іншомовну освіту, є формування комунікативної, читацької та інших ключових

компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти із застосуванням засобів різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською й іноземною мовою, користуватися ними в особистому і суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

У «канві» розвитку учня у концепції Нової української школи наскрізне вміння критично мислити переплітається з мовною компетентністю.

Критичне мислення дозволяє учням краще сприймати та аналізувати нову інформацію, оцінювати її достовірність і формувати власні висновки. В початкових класах цей процес є надзвичайно важливим, адже саме у цей період діти вчаться мислити самостійно та шукати вирішення проблем.

Використання інтерактивних платформ, онлайн-ігри, мультимедійні презентації та інші ІКТ-сервіси допомагають урізноманітнити навчальний процес і роблять його більш динамічним. Це сприяє розвитку критичного мислення через аналіз завдань, співпрацю в групах, дослідження та створення проєктів.

Методи впровадження ІКТ на уроках англійської мови:

– Інтерактивні дошки: дозволяють учням брати участь у спільному обговоренні та аналізі текстів, візуального матеріалу.

– Онлайн-ігри та додатки: зосереджені на розв'язанні логічних завдань, які передбачають пошук альтернативних рішень.

– Проєктні роботи: учні можуть створювати мультимедійні презентації, відео або блоги, розвиваючи навички дослідження та презентації матеріалу.

Критичне мислення – це мислення високого рівня, яке базується на аналізі інформації та усвідомленому сприйнятті своєї інтелектуальної діяльності та діяльності інших. Формування навичок критичного мислення включає розвиток здатності учнів аналізувати навчальний матеріал з логічної та індивідуальної точки зору, з метою застосування отриманих результатів до стандартних і нестандартних ситуацій, а також здатність ставити нові питання, знаходити аргументи та ухвалювати самостійні обґрунтовані рішення [4].

Особливості навчального предмета «Іноземна мова» надають можливість для розвитку критичного мислення учнів. Основною метою вивчення іноземної мови є формування комунікативних навичок, які, з одного боку, є інструментом для розвитку критичного мислення, а з іншого боку, добре розвинена здатність до критичного мислення сприяє ефективній комунікації. Таким чином, навчання іноземної мови сприяє розвитку критичного мислення учнів. Крім того, чотири види мовленнєвої діяльності – слухання, говоріння, читання і письмо – передбачають роботу з різними типами інформації через її аналіз, обговорення, створення учнем монологів або діалогів у письмовій та усній формах, що є важливим елементом технології розвитку критичного мислення. Це створює міцну основу для розвитку критичного мислення засобами іноземної мови. Ознайомлення з культурою інших країн та порівняння її з культурою рідної країни дозволяє учням критично осмислювати соціокультурні реалії іншої держави, формувати толерантне ставлення до її традицій та етичних норм і

розвивати вміння ефективно комунікувати з представниками інших соціумів, використовуючи вербальні та невербальні засоби мови [5].

Отже, критичне мислення – це не лише процес роздумів, схожий на логічне чи аналітичне мислення. Це такий тип мислення, який не тільки дозволяє використовувати потенціал мозку для аналізу, синтезу, формулювання висновків і багатогранного розгляду проблем, але й формує особистісну позицію та духовну сутність. Як саме розвиватиметься критичне мислення, залежить від вибору форм і методів його розвитку, що визначатиме, якими будуть громадянські позиції майбутніх поколінь: відповідальними, толерантними, моральними чи нігілістичними, егоцентричними та потенційно руйнівними для соціальної стабільності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Цюрик М., Фаст О. Особливості розвитку критичного мислення молодших школярів. Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Київ, 12 черв. 2020 р.). Київ, 2020. С. 23–24.

2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 04.11.2024).

3. Концепція нової української школи. URL :<https://mon.gov.ua/ua> (Дата звернення: 04.11.2024)

4. Шимон Л. Розвиток критичного мислення учнів початкових класів. Вісник Житомирського державного університету. 2009. № 44. С. 164–167.

5. Розвиток критичного мислення в учнів початкової школи. URL:<https://vseosvita.ua/library/rozvitok-kriticnogo-mislenna-v-ucniv-pocatkovoi-skoli-kursova-robot-413002.html>(Дата звернення:06.03.2022).

5. Clark R.C., Mayer R.E. E-Learning and the Science of Instruction. 2016. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781119239086>

6. Пометун О., Сущенко І. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: метод. посіб. для вчителів / автори-укладачі: Пометун О. І., Сущенко І. М. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2017. 96 с.